

EKOLOŠKI

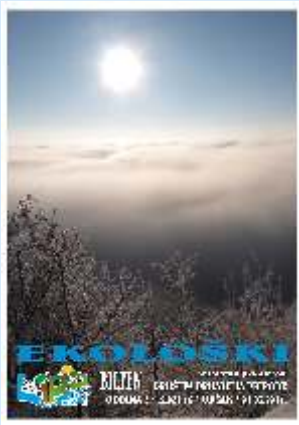

BILTEN

besplatan primjerak

DRUŠTVA PRIJATELJA PRIRODE

*** GODINA 3 * BROJ 16 * ODŽAK * 01.03.2011.**

«Sunce iznad oblaka»

Ekološki bilten

Društva prijatelja prirode "Lipa"

Tel.: 031 762 135

031 711 666

Fax.: 031 711 665

www.vrbovac.com

dpp.lipa.odzak@gmail.com

Glavni i odgovorni urednik

Ivo Lubina

Izvršni urednik

Zijad Terzić

Redakcija

Niaz Šabić, Katarina Čamber

Asmer Kršić, Mirzeta Topolović

Ilija Ilić, Šefika Omerbašić

Grafička obrada

Ivica Katić

Lektor

prof. Dževida Porobić

Tiraž

200 primjeraka

Štampa

GRAFIK DESIGN Odžak

Projekt izdavanja Biltena

financira:

FEDERALNO MINISTARSTVO
OKOLIŠA I TURIZMAMINISTARSTVO PROMETA,
VEZA, TURIZMA I ZAŠTITE
OKOLIŠA ŽUPANIJA
POSAVSKE

OPĆINA ODŽAK

POGLED IZ EKOLOŠKOG UGLA

Možemo li svoje svakodnevne aktivnosti staviti u ekološki okvir?

Svaka i na prvi pogled bezazlena ljudska aktivnost ima svoju ekološku pozadinu. Od kada ujutro progledamo, susrećemo se sa potrošnjom energije, a koja ima direktnu vezu sa budućnošću naše planete. Zatvaramo li vodu dok peremo zube? Ne. Pa zatvorimo. Ima li Vaš vodokotlić mogućnost velikog i malog ispiranja WC školjke? Gasite li rasvjetu kad izlazite iz prostorije? Jeste li zamijenili stare sijalice štednim?

Bezbroj je ovakvih primjera gdje naše ponašanje ima ekološke reperkusije. Kako pomoći običnom čovjeku da postane svjestan svoga utjecaja na zbivanja u prirodi? A ako se Vaš mali pomak ka racionalnijem ponašanju stavi sinergijski kontekstu, on dobije neslućene razmjere. Kad se taj mali korak učini masovno, onda on nije više mali, već dobija punu dimenziju i efekti su značajni. U našoj sredini značaj ekološkog promišljanja i ponašanje nema ni izbliza potrebno vrednovanje. Da bi naša aktivnost dobila ekološku vizuru, mi moramo prvo postati svjesni stvarnog značaja ekologije i ekološkog ponašanja. Čudna je činjenica da dobar dio naši ljudi koji žive i rade u inostranstvu ne primjenjuju stečena znanja i navike na ovim prostorima. Pitanje je jesu li oni svjesni značaja ekološkog ponašanja ili se tako ponašanja pod prisilom velikih novčanih kazni. Još mi uvijek odzvanja rečenica jedne sumještanke koju sam upozorio da ne pali smeće. Reče: «Ako ne mogu u Austriji, mogu ovdje».

Ivo Lubina

SADRŽAJ

2. Ivo Lubina - Pogle iz ekološkog ugla
3. Ilija Ilić - I most i dionica
4. FMOIT - Godina šišmiša
5. BH-News.com - Mrtve ptice padaju
5. Nanoteh - Eko kugle
6. Sabina Huremović - Niču novi voćnaci
6. Katarina Čamber - Drvo je prvo
7. Ilija Ilić - Položaj potrošača
8. Ivo Lubina - Tri doma - tri vrha
9. Ivo Lubina - Lupoglav
10. Anto Knežević - Kemija u Kući
11. Niaz Šabić - Deset godina Čička
12. Asmer Kršić - Azur
12. Šefika Omerbašić - Bosna i Hercegovina - zemlja planina
14. Ilica Vidović - Pasivne kuće
15. priredila Kristina Lubina - Najotrovnije životinje
16. Niaz Šabić - Foto vijest - Rovovi

U svibnju ove godine počinje izgradnja mosta preko rijeke Save u Svilaju na međunarodnom cestovnom koridoru 5-C

UZ MOST I GRADNJA 10,76 KILOMETARA CESTOVNE DIONICE SVILAJ - ODŽAK

Međudržavni most Svilaj, širine šest prometnih traka i duljine 660 metara, financiraju po 50 posto Hrvatske autoceste i Vijeće ministara preko Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine. Izgradnja mosta trebala bi biti okončana za dvije godine

Gradnja mosta preko rijeke Save u Svilaju i graničnih dionica autoceste na Koridoru 5-C približavaju se svojem početku što pokazuje i prvi ovomjesečni sastanak u Odžaku mješovitog operativnog tijela Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine održan u sklopu Sporazuma između Vijeća ministara i hrvatske Vlade o izgradnji međudržavnog mosta i graničnih dionica autoceste. Formirano mješovito operativno tijelo - nazvano Jedinica za implementaciju programa - zaduženo je za provedbu svih aktivnosti koje će omogućiti pripremu i izgradnju međudržavnog mosta Svilaj. Završeni su glavni projekti mosta i graničnih dionica, a u tijeku su i aktivnosti izuzimanje zemljišta i izdavanja potrebnih suglasnosti i dozvola. Isto tako u tijeku je i procedura odabira izvođača radova i nadzora. Međudržavni most Svilaj, širine šest prometnih traka i duljine 660 metara, financiraju po 50 posto Hrvatske autoceste i Vijeće ministara preko Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine. Izgradnja mosta trebala bi početi u svinju, s rokom izgradnje dvije godine.

Kako je istaknuto na sastanku mješovitog operativnog tijela Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine u Odžaku, neke aktivnosti na pripremama za izgradnju međudržavnog mosta preko rijeke Save kod Svilaja na cestovnom koridoru 5-C već su u punom jeku. Bosna i Hercegovina osigurala je izvore za financiranje svog udjela u izgradnji mosta iz sredstava uplaćenih na ime dodijeljenih dozvola za univerzalne mobilne telekomunikacijske sustave u iznosu od 16 do 18 milijuna eura, a dio sredstva za izgradnju mosta planiran je i u nacrtu budžeta za ovu godinu. Imenovana je „Radna skupina za koordinaciju svih operativnih aktivnosti na tom projektu“, završen je nacrt Glavnog projekta, koji je uradila firma „IPZ-e d.d.“ iz Zagreba sa podizvođačima, Ministarstvo je izvršilo nostrifikaciju idejnog projekta mosta, a završena je i prethodna tehnička revizija Glavnog projekta od strane zajedničke revizije iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske. U Bosni i Hercegovini je, nakon izrade odgovarajuće dokumentacije i procedure predviđene Zakonom o zaštiti okoliša, izdana i važeća okolišna dozvola.

U međuvremenu, Vijeće ministara BiH prihvatilo je inicijativu za vođenje pregovora radi zaključivanja ugovora između BiH i Europske investicione banke o financiranju druge faze autoceste na Koridoru 5-C. Ministarstvo financija i trezora, nakon završenih pregovora, dostavit će Vijeću ministara nacrt ugovora s

prijedlogom osnova za njegovo zaključivanje. Cilj Projekta je izgradnja 31 kilometra autoceste na Koridoru 5-C, koji povezuje Bosnu i Hercegovinu s Hrvatskom na sjeveru i jugu zemlje. Dijelovi ovog projekta su izgradnja 20,35 kilometara dionice autoputa Vlakovo - Tarčin i 10,76 kilometara dionice Svilaj - Odžak. Kredit za ovaj projekt iznosi 166 milijuna eura, s rokom otplate od 25 godina i odgodom plaćanja od četiri godine.

U sklopu aktivnosti na pripremama skore gradnje dionice Svilaj - Odžak, u tijeku su i pripreme eksproprijacije zemljišta buduće trase. Ekipe geodetskog zavoda iz Sarajeva već su trebale biti na terenu budući da se već sada znade koliko će zemljišta na području odžačke općine biti otkupljeno i po kojoj cijeni. Ono što građane, od kojih će biti izuzeto zemljište ponajviše zanima jest cijena četvornog metra. Ona će, kako su nam kazali, ovisiti od kvalitete zemljišta i niza drugih faktora, i u prosjeku će - neslužbeno doznajemo - četvorni metar stajati oko četiri marke.

GODINA ŠIŠMIŠA

Ova je godina proglašena i Međunarodnom godinom šišmiša kako bi se zemlje članice Sporazuma o zaštiti europskih populacija šišmiša UNEP/EUROBATS potaknule da promiču zaštitu tih ugroženih životinja. UNEP/EUROBATS - Sporazum o zaštiti europskih populacija šišmiša proglasio je u povodu 20. obljetnice 2011. godinu Međunarodnom godinom

šišmiša u suradnji s UNEP/CMS Konvencijom o migratornim vrstama, doznaje se u Državnom zavodu za zaštitu prirode.

Naime, na sastanku zemalja članica 2010. izglasovana je Rezolucija 6.9 tog sporazuma - Godina šišmiša, kojom se zemlje članice potiču da promiču zaštitu šišmiša. Kampanja "Godina šišmiša" 2012. godine seli se iz Europe na svjetsku razinu. Na svijetu ima više od 1150 vrsta šišmiša koje čine petinu ukupnog broja vrsta sisavaca. Ugroženo je 177 vrsta šišmiša, čak 204 vrste nedovoljno su poznate, a pet je vrsta šišmiša izumrlo. Najveći broj vrsta na svjetskoj razini ugrožavaju gospodarske aktivnosti i njihove posljedice - smanjivanje površina pod šumama i fragmentacija staništa. Šišmiši su iznimno važan dio svjetskih ekosustava - bitna su karika u prirodnom obnavljanju tropskih šuma, oprašivanju mnogih biljaka koje cvatu noću i kontroli brojnosti noću aktivnih

kukaca, te su pokazatelj zdravog okoliša. Nastanjuju sve naše ekosustave, a što je veći broj vrsta prisutan na nekom području, veći je i njegov "indeks zdravlja". Neke vrste obitavaju u špiljama, neke u šumama, neke u nadzemnim objektima, poput kuća, zgrada, crkava i dvoraca, a neke se, ovisno o godišnjem ciklusu, koriste različitim skloništima. Hrane se u šumama, iznad livada, travnjaka i pašnjaka, iznad vode i oko svjetiljki, ovisno o sklonosti određene vrste. Šišmiše ugrožava gubitak skloništa i lovnog staništa. Iznimno dugo žive, na godinu imaju samo jedno mladunče, čiji je postotak smrtnosti veći od 50 posto pa se populacije nekih vrsta vrlo teško oporavljaju. Šišmiši su jedna od najviše proganjanijih i najmanje proučenih skupina životinja.

FMOIT

EKO KUGLE

Eko kugle za pranje rublja trenutno su jedna od najpopularnijih alternativa deterdžentima koji sadrže štetne kemikalije i koštaju mnogo novca. Ponovimo ukratko samo svrhu i način rada kugli za pranje. One su prije svega namijenjene tomu da gotovo u potpunosti zamijene deterdžente pri pranju rublja (obično se dodaje jedna ili dvije desetine uobičajene količine deterdženta). Kugla se sastoji od plastičnog kućišta, u kojem se nalaze keramičke kuglice. Te kuglice obogaćene su različitim nano materijalima (uglavnom su to SiO₂ i TiO₂), koji su foto katalizatori, što znači da se aktiviraju kada ih obasja svjetlost i tada dolazi do izražaja njihova sposobnost čišćenja i dezinfekcije. Iz tog razloga, kugla se svakih mjesec dana treba staviti na sunce, kako bi se čestice ponovno aktivirale.

U dodiru s vodom, keramika, zahvaljujući nano česticama, emitira negativne ione, koji povećavaju lužnatost vode (što na kemijski način rade i deterdženti), te tako odstranjuju nečistoće i bakterije. Budući da kugla smekšava vodu, nije potrebno koristiti ni omekšivače, čime dodatno štedimo novac te čuvamo okoliš manjim ispuštanjem kemikalija, ali i manjom

količinom otpada, koji stvara sama ambalaža. Kako prilikom pranja ipak treba koristiti vrlo malu količinu deterdženta, preporučamo korištenje Nanoteh deterdženata, koji sadrže samo prirodne sastojke, neškodljive za ljude i okoliš, a obogaćeni su nano česticama srebra, koje pospješuju antibakterijski učinak prilikom pranja. Kugla je konstruirana tako da traje čak do 1000 pranja, što omogućava iznimne uštede novca, eliminira mogućnost pojave alergija na deterdžente, a na umu itekako treba imati i ekološki aspekt ovog proizvoda.

Nanoteh

MRTVE PTICE PADAJU

Više od 1.000 ptica gradu Beebe, u američkoj saveznoj državi Arkansas, tokom novogodišnje noći počelo je padati sa neba. Mrtve ptice, uglavnom vrste kos, misteriozno su nastavile padati i prvi dan nove 2011. godine. Pomrle ptice nemaju na sebi vidljivih fizičkih ozljeda. Vijest je obišla svijet te postala

jednom od najvećih zagonetki za naučnike i lokalne vlasti. Iako još uvijek nije poznat tačan uzrok, nagađa se kako bi umiranje ptica moglo biti povezano s tornadom koji je u novogodišnjoj noći pogodio Arkansas, no Beebe je smješten dovoljno daleko od nevremenom najviše pogođenog područja. Nagađa

se i kako su možda pomrle od stresa uzrokovano novogodišnjim vatrometom koji je kod ptica prozrokovao veliki stres od kojeg su poumirale. Mrtve ptice službenici su sakupljali i jučer cijeli dan, a njihove su lešine danas poslane na analizu kako bi se utvrdio točan uzrok smrti.

BH-News.com

NIČU I MLADI VOĆNJACI!

Neobično toplo vrijeme za ovo doba godine: umjesto snijega do koljena, imamo pravo proljeće. Mami to proljetno vrijeme vani, pa smo Jelica i ja napravile jednu dužu šetnju prema Novom Selu. Šetale smo polako i čudom se čudile: niklo je puno novih kuća! Pokušavale smo pogoditi čija je koja...

„Vidi kako je lijep ovaj voćnjak“, u jednom momentu rekla mi je Jelica. Okrenula sam se... Bio je to 'moj' voćnjak! Ja, ustvari, ne znam ni čiji je to voćnjak, ali on je za mene poseban...

„Znam“, rekla sam. „Vidim ja njega sa svog balkona...“

Vratila sam se u 'sjećanje', u proljeće '92-e godine... Stajala sam na balkonu... Ispred mene su bili krovovi kuća, zeleni brežuljci, stabla koja su se polako kitila lišćem... i taj, 'moj, voćnjak... Sav je bio u bijeloj boji svježih okrečenih stabala i blijedozelenkastoj boji behara...

Dugo sam ga gledala, pa opet zaokružila pogledom po krovovima, brežuljcima, jasnom proljetnom nebu, daljinama... Pucalo se već u Bosanskom Brodu, Derventi..., a mi smo se nadali da kod nas možda neće! Al' šta ako ipak...? Pokušavala sam zapamtiti tu prelijepu sliku prirode kakva postoji samo u Odžaku za slučaj da se i kod nas dogodi to 'ipak'... I dogodilo se! Otišli smo iz Odžaka! U sebi sam ponijela sliku i strepnju: hoću li više ikad vidjeti sve to, a ako i vidim - ko zna kako će izgledati?! Vratili smo se! Dočekali su nas naši brežuljci, stabla, naše nebo i 'moj' voćnjak. Krovova tad nije bilo, ali ubrzo su 'nikli' i svake godine ih je sve više! I eto, otkako smo se vratili, ja svake godine u proljeće izađem na balkon i pratim promjene oko sebe, al' nekako najviše gledam upravo taj voćnjak: vidim koliko stabala je svježih okrečeno, radujem se kad obehara. Nekako mi proljeće počinje s tim!

DRVO JE PRVO

U prethodnim brojevima našeg biltena „Lipa“ dosta se polemike vodilo o platani koja je uklonjena iz samog središta najdraže nam čaršije. Sad kad se prašina donekle slegla, želim još jedanput ukazati na važnost očuvanja starih, rijetkih stabala na području naše općine. Jedno stablo, vrijedno divljenja nalazi se u Novom Selu. Mještanima toga sela poznato je kao Čulapov hrast (tako su mi ga opisali starosjedioci koji su živjeli ili još uvijek žive u njegovoj blizini). Hrast lužnjak, *Quercus robur*, bjelogorično je drvo iz porodice Fagaceae, narodni naziv mu je dub, gnjilec ili rani hrast.

Ovo drvo može doseći astronomske proporcije do 50 m visine i promjer od 3 m. Starost mu može sezati i 500 do 800 godina. Nitko sa sigurnošću ne može reći koliko je star „Čulapov hrast“, ali će svatko zanimati pred njegovom veličanstvenom ljepotom. Nalazi se na području koje nije, tako reći, usput ljudima koji idu u njive ili slučajnim prolaznicima. Sama činjenica da ljudi ne borave često u njegovoj blizini, doprinijela je njegovoj dugovječnosti.

Gledajući u ovo dugovječno stablo, osjećate strahopoštovanje, i svakome sa imalo savjesti probudi se želja za očuvanjem prirode. Činjenica koju često ne želimo ni sebi priznati jest da zemlju ne možemo posjedovati, drveće koje je samoniklo na „našoj“ zemlji nije naše. (Sad će se ovi malo stariji upitati, ma šta ona priča, tko mi za moje može

reći da nije moje??) Dragi moji, zemlja i sve što je na njoj niknulo božjom voljom, vaša je samo na papiru, kad vas ne bude, nju će naslijediti netko drugi, naravno, opet samo na papiru. Zato uživajte u onome što možete svakodnevno gledati, bilo ono vaše ili tuđe, ili božje. Pogled vam nitko ne može oduzeti. Ovo stablo je bilo na istom mjestu stoljećima prije nas, i ostat će tu i stoljećima poslije nas, ako se ne umiješa čovjek sa svojom bolesnom željom za uništavanjem. Već sam čula komentare: idealno drvo za građu, pa zamisli namještaj od ove stare hrastovine i slično. Ako ne bude čovjekovog djelovanja u blizini ovog područja, hrast će ostati inspiracija slikarima, ljubiteljima prirode i rekreativcima koji žele uživati u onome što je podarila majka priroda.

Katarina Čamber

A sad sam ga gledala izbliza. „Vidi“, rekla sam Jelici. „Grane su već pomalo počele mijenjati boju!“ Skrenula mi je pažnju na voćnjak koji je bio prije ovog 'mog'. Bile su to mlade sadnice, koje ja, eto, u prvi mah nisam ni vidjela iako smo prolazile pored njih! Moja pažnja je bila usmjerena koji metar dalje! Zastala sam iznenađena i sretna: uz 'moj' voćnjak je bio još jedan! Znači, ovog ću proljeća s balkona vidjeti još više okrečenih stabala i još više blijedozelenkastih krošnji! „Ljudi se sve više ovim bave“, nastavila je Jelica. „Kako je to lijepo!“

Osmjehnula sam se u sebi: ne niču, eto, samo nove kuće - niču i mladi voćnjaci! Zaista, kako je to lijepo!

Sabina Huremović

Alternativno rješenje komunalnih sporova

UNAPRIJEDITI POLOŽAJ POTROŠAČA I NOSITELJA USLUGA

Na sudovima u BiH trenutno se vodi oko milijun i 200 tisuća sudskih postupaka zbog dugovanja za neizmirene komunalne usluge

Udruženje građana Plava sfera i Udruženje medijatora provode projekt „Alternativno rješavanje komunalnih sporova“ čiji je cilj postići suglasnost relevantnih aktera o korištenju alternativnog rješavanja komunalnih sporova i doprinijeti bržem pristupu pravdi i rasterećenju sudova u Bosni i Hercegovini. Želja je da se kroz formiranje tog projekta dugoročno dovede do smanjenja opterećenosti sudova koje sada iznosi više od milijun ovakvih sporova.

Prema izvještaju Visokog

sudskog i tužiteljskog savjeta, na sudovima u BiH se trenutno vodi oko milijun i 200 tisuća sudskih postupaka zbog dugovanja za neizmirene komunalne usluge. Dosadašnje strategije su pokazale ograničen uspjeh u smanjenju broja predmeta ove vrste, a mogućnosti alternativnog rješavanja spora su nedovoljno istražene. Kako tvrde u Udruženju građana Plava sfera i medijatora, želja je da se u suradnji sa svim nositeljima zaštite potrošača i javnim poduzećima pokrene dijalog i izradi model izvan sudskog

rješavanja prigovora, kako bi se unaprijedilo poslovanje javnih poduzeća i na taj način izravno utjecalo na povećanje kvaliteta njihovih usluga. Smatramo da samo partnerskim radom možemo unaprijediti položaj potrošača i nositelja usluga, te zajednički naći rješenje za sve sporove između potrošača i javnih poduzeća. Stoga su okrugli stolovi samo početak procesa pronalaženja rješenja, ističu u Udruženju građana Plava sfera.

Ilija Ilić

TRI DOMA – TRI VRHA

Da bi se što bolje pripremili za planirane aktivnosti, grupa planinara iz Tuzle i Odžaka provela je vikend na snježnom Konjuhu. U trideset i četiri sata pješačili su dvadesetjedan sat, spojili tri planinarska doma: Njivice – PD Drenik Živinice, Javorje – PD Konjuh Tuzla i Zobik – PD Varda Banovići i ispenjali tri vrha: Božika 1.155 m, Bandera 1.209 m i najviši vrh Konjuha 1.326 m.

U ranim jutarnjim satima kombijem smo se dovezli na domak Njivica i odmah krećemo ka vrhu Božika. Priličan uspon i dubok

snijeg otežavali su kretanje, ali poteškoće nastupaju kad smo krenuli prema Javorju. Kroz gustu šumu teško se uočava planinarska markacija, a ako tu dodamo da i snijegom opterećene grane, onda je kretanje gotovo nezamislivo. Odlučili smo se trasu pomjeriti niže prema selima Djedino i Tarevo, ali time je produžiti sa devet na jedanaest sati hoda. Na Rimskim vratima uključujemo se na «Borinu stazu» i po mraku stižemo u dom gdje nas čeka domar Enes sa vrućim čajem.

Iscrpljujuće kretanje i hladna voda ostavljaju traga

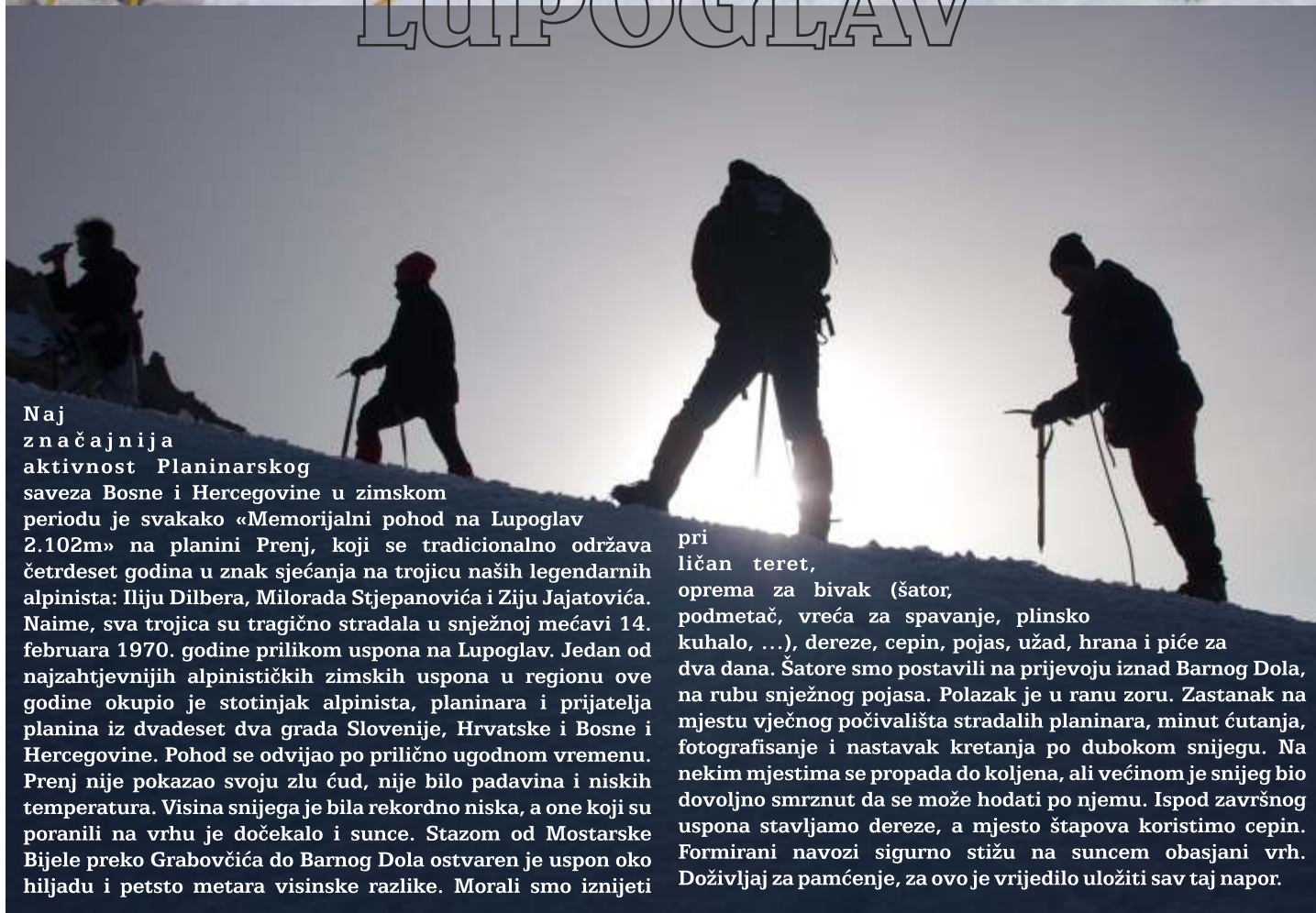
na Stevu i Ivicu. Ostavljamo ih da se oporave u domu, a mi rano u jutru nastavljamo prema Zobiku. Na Banderi nas čeka prekrasna idila, snijegom okićene i suncem obasjane grane. Oblake gledamo sa gornje strane. Većina staze vodi po konjuškim visovima i do samog vrha Konjuha nije bilo značajnijih uspona, ali hodnju je otežavao dubok snijeg. Sreća je što nas je poslužilo prilično ugodno vrijeme, bez vjetera i jako niske temperature.

Ivo Lubina

LUPOGLAV

Naj značajnija aktivnost Planinarskog saveza Bosne i Hercegovine u zimskom periodu je svakako «Memorijalni pohod na Lupoglav 2.102m» na planini Prenj, koji se tradicionalno održava četrdeset godina u znak sjećanja na trojicu naših legendarnih alpinista: Iliju Dilbera, Milorada Stjepanovića i Ziju Jajatovića. Naime, sva trojica su tragično stradala u snježnoj mećavi 14. februara 1970. godine prilikom uspona na Lupoglav. Jedan od najzahtjevnijih alpinističkih zimskih uspona u regionu ove godine okupio je stotinjak alpinista, planinara i prijatelja planina iz dvadeset dva grada Slovenije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Pohod se odvijao po prilično ugodnom vremenu. Prenj nije pokazao svoju zlu ćud, nije bilo padavina i niskih temperatura. Visina snijega je bila rekordno niska, a one koji su poranili na vrhu je dočekalo i sunce. Stazom od Mostarske Bijele preko Grabovčića do Barnog Dola ostvaren je uspon oko hiljadu i petsto metara visinske razlike. Morali smo iznijeti

pri ličan teret, oprema za bivak (šator, podmetač, vreća za spavanje, plinsko kuhalo, ...), dereze, cepin, pojas, užad, hrana i piće za dva dana. Šatore smo postavili na prijevoju iznad Barnog Dola, na rubu snježnog pojasa. Polazak je u ranu zoru. Zastanak na mjestu vječnog počivališta stradalih planinara, minut čutanja, fotografisanje i nastavak kretanja po dubokom snijegu. Na nekim mjestima se propada do koljena, ali većinom je snijeg bio dovoljno smrznut da se može hodati po njemu. Ispod završnog uspona stavljamo dereze, a mjesto štapova koristimo cepin. Formirani navozi sigurno stižu na suncem obasjani vrh. Doživljaj za pamćenje, za ovo je vrijedilo uložiti sav taj napor.

KUĆANSKA KEMIJA

Posavina je sve do šezdesetih godina prošloga stoljeća bila poljoprivredno-seosko područje. Ljudi su sami proizvodili gotovo sve što im je bilo potrebno za život (osim nekih proizvoda poput soli i rijetkih začina). Poljoprivreda je bila uglavnom »ekstenzivna« odnosno »zaostala«. Počivala je na tjelesnom radu čovjeka i domaćih životinja. Onda je nastupio preokret. Prvo je došlo do uvođenja »napredne« mehanizacije. Zatim je kemija počela prodirati u svakodnevni život. Kao rezultat toga, danas se u gotovo svakom kućanstvu, čak i na selu, mogu pronaći stotine proizvoda napravljenih od sintetskih kemikalija. Tu su razni deterdženti za pranje rublja, »omekšivači« za rublje, brojni sapuni, šamponi za kosu, kreme za tuširanje, deterdženti za čišćenje nužnika, ulja za kadu, ženska kozmetika, kolonjske vode, kreme za brijanje, parfemi, paste za zube (»sa fluorom«, za koji su neovisna istraživanja dokazala da ubrzava proces starenja), rasprskivači, ubijajući bakterija, »osvježivači mirisa«. U podrumima i oko kuće nalaze se vreće pune umjetnih gnojiva, pesticida, herbicida i insekticida (na kojima jasno piše da su otrovni za ljude!). Tu su i otrovni prašci protiv prirodnog klijanja krumpira kao i otrovne »žvake protiv stavorova« (koje unutarnjim krvarenjem izazivaju polaganu smrt kod glodavaca i drugih sisavaca).

Suvremeni život djeluje i na način ishrane. Iz uporabe je već izišlo aluminijsko posuđe (za koje postoje naznake da pospješuje alzheimerovu bolest), ali su zato na otvorena vrata ušle aluminijske folije (u kojima peku piliće, krumpire i druga jela). I prirodna hrana i prehrambeni proizvodi sadrže mnoge sintetske

kemijske dodatke. Tu su umjetne boje (lijepo nazvane »prirodno identične boje«), umjetna sredstva za zgušnjavanje, umjetna sredstva protiv grudvanja, umjetni mirisi (»prirodno identične arome«), moćni nazivi poput »stabilizatora« i »emulgatora« (čak i u kvascu!), ali se točan sastav njihovih kemijskih otrova skriva iza zakonom dopuštenih slovo brojevanih kratica (poput nevinih »E212« i »E331«). Među obljubljenim proizvodima nalaze se i popularna »Vegeta« (ona obavezno sadrži i štetni natrijev glutaminat, koji je u nekim zemljama zabranjen) te umjetna sladila za kavu (koja često sadrže i saharin za koji je dokazano da na laboratorijskim životinjama izaziva rak). Dodajmo tome i umjetne odjevne predmete, čarape i obuću koju nosimo na sebi, kao i sveprisutne proizvode od plastike.

Sintetičke kemikalije završavaju u čovjekovu okolišu (u zemlji, vodi, zraku i hrani) te napokon u samome čovjeku. One uništavaju životinjski i biljni svijet (recimo, puževe, žabe i pčele koji izumiru oko posavskih njiva prskanih herbicidima i insekticidima). Naravno, zbog nezdrave hrane, zraka i vode sam čovjek dobiva razne bolesti. Ove se bolesti opet liječe farmaceutskim proizvodima koji sadrže nove sintetske kemikalije. Nakon uporabe i lijekovi odlaze u zemlju, vodu i zrak. Tako se, osim kruženja vode u prirodi, stvara i kruženje štetnih kemikalija u prirodi. To je zatvoreni krug čovjekove suvremene socijalne psihopatologije.

Zašto se to događa čovjeku koje je i »razumno« biće? Postoje četiri osnovna razloga za proizvodnju i široku potrošnju

štetnih i otrovnih kemikalija.

Prvi je čovjekov urođeni nagon za uništenjem (njegove okoline, drugih ljudi i samoga sebe). Međutim, sam taj prastari nagon ne pruža dovoljno objašnjenje za novije čovjekovo samoubilačko ponašanje. Stoga je važan i drugi razlog: Pritisak društva na pojedinca da on prihvati ono što je otrovno kao nešto sasvim »normalno«, »moderno« i »potrebno«. Osim toga (treći razlog), sintetičke kemikalije omogućuju čovjeku lagodniji život »ovdje i sada«. (Tko bi se želio lišiti blagodati otrovnih deterdženata i prijeći na ručno pranje rublja neotrovnim domaćim sapunom?) Međutim, ta kratkotrajna lagoda ima dugoročno katastrofalne posljedice i po okoliš i po čovjekovo zdravlje.

Ovdje, na kraju, dolazimo do četvrtoga i najvažnijega razloga za sve veću primjenu štetnih i otrovnih kemikalija: to je nečiji profit od svake ljudske nesreće. Bez obzira o kakvoj se nesreći radi (o poplavi u Australiji, trovanju stočne hrane dioksinom u Njemačkoj, ratu u južnom Sudanu ili smrti djeteta u Vlačkoj Mali), netko od toga uvijek profitira (francuski farmeri, američki mesoprerađivači, ruska vojna industrija i pogrebno poduzeće u Odžaku). Tuđa nesreća je uvijek nečiji biznis.

Da zaključimo. Prirodnu sredinu i čovjekovo zdravlje nisu ugrozili »zaostala« poljoprivreda i »primitivni način života«. Oni su ih očuvali sve do dvadesetoga stoljeća. Nas i prirodu uništavaju upravo »moderna« poljoprivreda i »napredni način života«.

Anto Knežević

DESET GODINA „ČIČKA“

Planinarsko društvo „Čičak“ iz Orašja ovih je dana proslavilo desetogodišnjicu svoga postojanja. Ni malo ni puno. Dovoljno mnogo da se prepozna stabilno, iskusno, mnogočlano Društvo i malo jer im želimo pune planinarske knjižice s kotama koje još nisu osvojili. Dočekala nas je bjelina snijega u podnožju Majevice u selu Bijela. Još je uporno padao sitan i suh snijeg. Godišnjom skupštinom Društva započelo je druženje četrdesetak domaćih i gostiju. Rezultati, planovi, pripreme i svi drugi poslovi vezani uz rad Društva, govori gostiju-dovoljno dugo da se noge zažele puta. Ostavljamo domaćine brizi da na škrtov vatri pripreme ručak za hodače. Dvadeset planinara zagaziše u, do koljena dubok snijeg. E sad, možete čuti da je najljepše hodati

s proljeća, pa onda ljeti, često jesenje šetnje znaju biti najljepše. Planinarenje zimi-to je već nešto. Svakako da treba biti pripremljen za takvo hodanje (obuća, odjeća, sve vrste zaštite, hrana i sl) i svakako izbjegavajte biti na čelu kolone!

Šumom snijega ispod kojeg se savija smrznuto drvo, hodamo sporo, stopa na stopu. Dvadeset parnjača ispušta oblačice daha dok se bori sa usponima jednako kao i sa spustovima. Na lijepim mjestima paузiramo i pijemo antifriz domaće proizvodnje. Niti čaja nije falilo. Već je sunčano i bjelina snijega je tako jaka da se čini na trenutke kao da slijepite. Često se od grudvi, onih s kraja kolone, sruši svod snijega s grana i za tren za vratom imate šal, jednobojan i hladan. Predjeli tihi, uspavani, skoro bez ikakvih

tragova zvijeri. (Pomislim kako je stravičan zvuk proizvelo pucanje drveća u takvoj tišini.) Kolikotoliko smo pratili „marke“ na drveću, jer morate biti oprezni da ne zalutate iz najmanje dva razloga: snijeg mijenja okoliš a stazu - čovjek na čelu kolone. Prošli smo šume, prelazimo preko zaleđenih potoka, penjemo se brežuljcima i gdje god pogled dopre-bjelina i mir. Skoro tri sata ostavljamo tragove i već smo blizu sela. Meso s roštilja predobro miriše, suha odjeća zamjenjuje mokru i crno vino za početak slavlja.

Hvala „ČIČKU“ na lijepom druženju, želim vam još jednu nulu za godišnjicu i neizostavno nas pozovite. DPP „Lipa“.

Niaz Šabić

AZUR ZA POHVALU

Proteklog vikenda, tačnije u nedjelju 06.02.2011.godine, na lokalitetu Jazvića na rijeci Bosni zatekli smo Azura Bjeloševića, inače dugogodišnjeg člana UGSR "Odžak" i istinskog ekologa, u samostalnoj akciji čišćenja jednog malog dijela obale rijeke Bosne. Na ovaj hvala

vrijedan potez odlučio se, kako kaže, prije svega iz ljubavi prema prirodi i ribolovu, a da i rastereti ionako prezauzete udruge (koje se ne bave ovom problematikom).

A da je obala naše rijeke u velikoj mjeri onečišćena od nesavjesnih ljudi koji više vole

uginule životinje baciti u njeno korito nego propisno zakopati, dokazuje i ovaj primjer koji smo fotografirali. Možda se neko sjeti ove godine (uz Azura) organizovati akciju čišćenja obale rijeke Bosne, pa makar onaj njen pristupačni dio.

Asmer Kršić

BiH – ZEMLJA PLANINA

Bosna i Hercegovina prema svojoj površini od 51129 km², spada u grupu relativno malih država. Najveći dio površine zauzimaju planine (42%). Lanac Dinarskih planina pruža se iz pravca sjeverozapada ka jugoistoku. Dominiraju krečnjačke stijene, s tim da su zanimljivi i kompleksi dolomitnih i peridotitno-serpetinskih stijena, koje su manje zastupljene. Klima na ovom području se veoma raznoliko ispoljava. U južnom dijelu zemlje zastupljena je mediteranska i submediteranska, u unutrašnjosti zemlje vlada umjereno kontinentalna klima, dok je na planinama u subalpskom i alpskom

pojasu, izražena planinska klima. Hidrografska mreža površinskih i podzemnih kraških tokova je bogata. Ako se dodaju jezerske, termalne vode i dio Jadranskog mora, hidrografska slika BiH jako se usložnjava. Navedene raznolikosti BiH, kojima treba dodati i geografski položaj (jug Europe), razvoj kroz geološku prošlost, uvjetovale su raznolikost živog svijeta koji je vezan za ovaj prostor. U pogledu stupnja bioraznolikosti u odnosu na druge zemlje Europe, BiH se nalazi u vrsnom dijelu skale. U svijetu viših biljaka, utvrđeno je oko 5200 vrsta, podvrsta i hibrida, a od toga se na sjemenjače odnosi oko 4500. Vegetaciju Bosne i

Hercegovine također odlikuje i visok stupanj raznolikosti. Različitost ekosistema šuma, livada, kamenjara, sipara, kraških polja..., stvara složeni mozaik života za koji je vezan i život ljudske populacije. Na veliku žalost, čovjek dobrotom ne uzvraća prirodi koja mu pruža uvjete za život, iz čega proizilazi potreba za očuvanjem i zaštitom prirode. Za planine se može reći da su neponovljive u cjelokupnosti obilježja: geografskom položaju, geomorfologiji, klimi, pejzažnoj raznolikosti, odnosu žive i nežive prirode, uz snažan uticaj čovjeka.

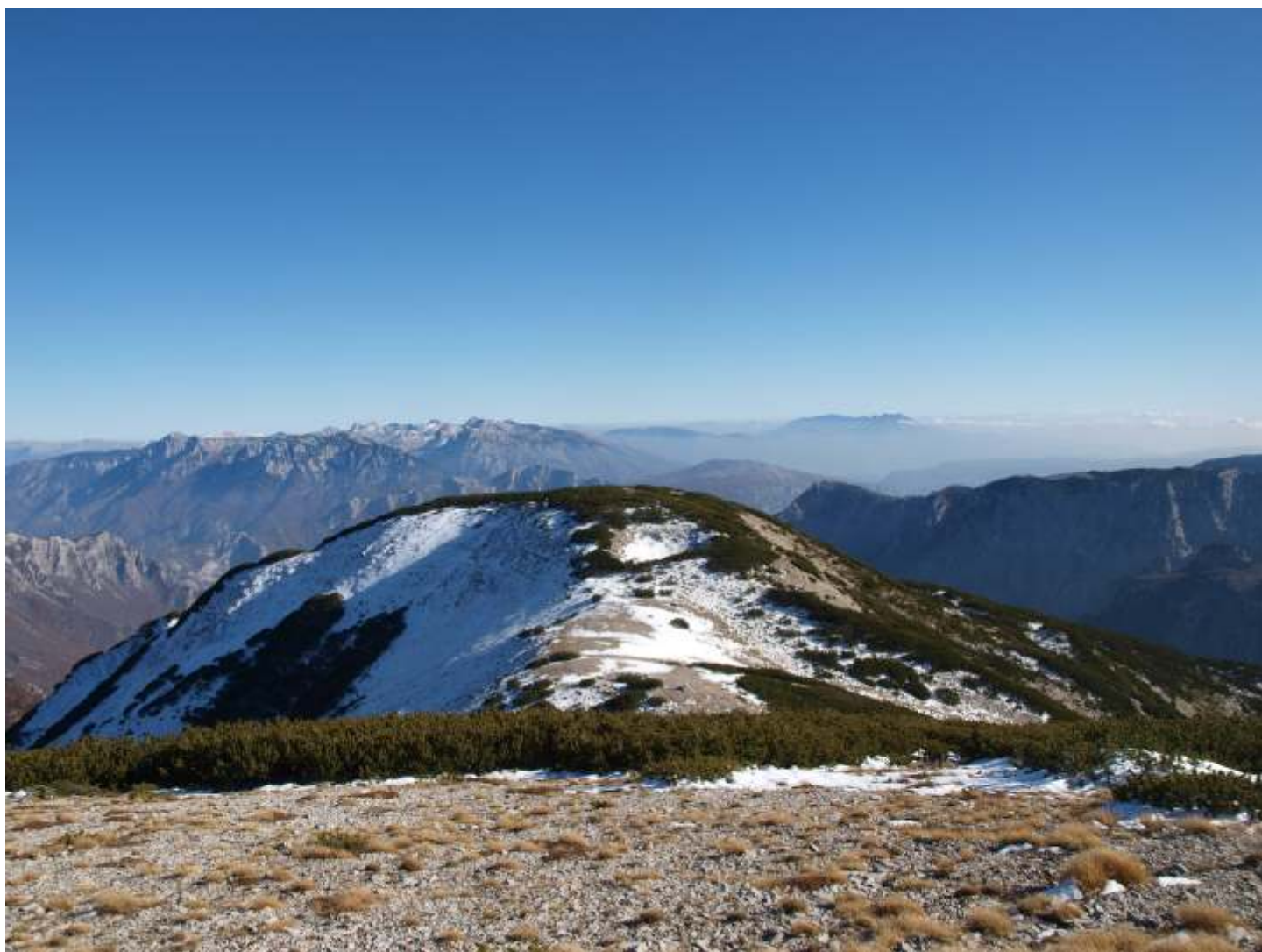
nastavak na sljedećoj stranici →

Uspon na svaku planinu pruža doživljaj smjene pejzaža, a ponajprije smjenu vegetacije kao dio pejzažne komponente. Brdski (montani) vegetacijski pojas (do oko 900 m NV) BiH odlikuju lišćarsko-listopadne šume, kao: šume hrasta kitnjaka i običnog graba, montane bukove šume, ali i četinarske šume crnog bora i crnjuše. Djelovanje čovjeka na šumske ekosisteme odnosno degradacija šumskih ekosistema nastaju livade, te se u ovom pojasu javljaju umjereno-vlažne (mezofilne) livade. Na brdski (montani) pojas nadovezuje se gorski pojas koji doseže visinu od oko 1500 (1600) m NV. U ovom pojasu bogatstvo ekosistema se ogleda u: bukovo-jelovim šumama, miješanim šumama bukve, jele i smrče, zatim smrče i

jele, te lišćarsko-listopadnim šumama s gorskim javorom i gorskim jasenom. Hladnija staništa ovog pojasa pogoduju tamnim četinarskim šumama smrče, smrče i bijelog bora, a na istočnoj granici BiH sa Srbijom, u Podrinju, javljaju se jedinstvene šumske zajednice s Pančićevom omorikom, koja je endemična vrsta četinarara. I u ovom pojasu, usljed degradacije šumskih ekosistema, razvijaju se različiti tipovi livada. Mnoge vrste livadnih biljaka čovjek koristi za ishranu i liječenje. U vertikalnom smislu na gorski pojas se nastavlja pretplaninski (subalpinski), a na najvišim planinama iznad ovog pojasa planinski (alpinski). Pretplaninski pojas karakterišu niske bukove šume s jarebikom,

bekicom, također i smrčeve šume. Na planinama ovog pojasa zastupljene su šume bora krivulja (klekovina bora) sa dvocjetnom ljubičicom, borovnicom, linciurom itd. Planinski (alpinski) pojas nije pogodan za opstanak šumskih ekosistema zbog dugotrajnog snježnog pokrivača, niskih temperatura zraka i tla tokom većeg dijela godine, i zbog jakih vjetrova. Vegetaciju ovog pojasa čine planinske rudine, snježnici, sipari i pukotine stijena, te planinske vrištine. Ovaj pojas odlikuje veliko florističko bogatstvo. Procjenjuje se da više od jedne trećine vrsta u flori BiH ulazi u sastav planinskih pejzaža.

Šefika Omerbašić

PASIVNE KUĆE

Energija nije besplatna, na nju se troši dobar dio kućnog budžeta – svaki mjesec dolaze računi za električnu energiju, prirodni plin, grijanje, vodu! Ukoliko gradite novu kuću, zašto ne bi, kad već gradite kuću, dozvolili suncu da vam uštedi energiju i novce za grijanje? Zašto ne bi izgradili kuću koja će uštedama u potrošnji energije zaštititi okoliš u kome živite, jer svaki kWh energije koji ne potrošimo znači manju količinu onečišćujućih plinova koji se ispuštaju u atmosferu da bi se ta energija proizvela? Niskoenergetske kuće temelj su primjene održive gradnje tijekom cijelog životnog vijeka kuće, počevši od građevinskog materijala čija proizvodnja ne opterećuje okoliš, preko njihove energetske učinkovitosti i racionalnog trošenja energenata, pa sve do racionalnog gospodarenja otpadom. Osim toga, niskoenergetske kuće, u čiju skupinu spadaju i pasivne kuće pružaju visok stambeni komfor s ugodnom klimom tijekom cijele godine bez standardnih sustava grijanja i hlađenja, uz vrlo niske troškove na račun energenata.

Prema gruboj podjeli po postignutim uštedama u niskoenergetskoj kući se za zagrijavanje koristi svega 40 kWh/m² godišnje, što je ekvivalent od 2,7 litara loživog ulja po m² stambene površine godišnje. Što se ušteda u potrošnji

podrazumijeva i niže investicijske troškove za kotlove, radiatore i rashladne jedinice, a nakon isteka perioda amortizacije, postignute uštede trebale bi se pokazati drastičnima.

Glavna ideja pasivne gradnje je korištenje sunčeve energije za grijanje kuće u zimskom periodu i sprečavanje upada sunčevog zračenja u ljetnom periodu kako bi se smanjila potreba za hlađenjem. Pasivna kuća jest objekt u kojem se, zahvaljujući načelima pasivne gradnje i primjeni načela energetske učinkovitosti, postiže ugodna atmosfera bez zasebnog sustava grijanja i klimatizacije. Maksimalna potrošnja pasivne kuće uz zadovoljenje primarnih energetskih potreba, uključujući toplu vodu i struju, ne bi trebala prelaziti 20 kWh/m² godišnje. U usporedbi s klasičnom niskoenergetskom kućom, pasivna kuća troši od 60 do 90% manje energije, zahvaljujući dvama osnovnim načelima na kojima se temelji energetska bilanca pasivne kuće: uklanjanje toplinskih gubitaka i maksimizacija slobodnog dobivanja energije. U pasivnoj kući debljina izolacije bi trebala iznositi od 25 do 40 cm, prozori bi trebali biti s dvostrukim ili trostrukim ostakljenjem s low-e premazom, punjeni s argonom, s toplinskim mostom, vrata bi trebala imati dobar koeficijent

energije tiče, korak dalje ide pasivna kuća, kojoj je ime dao njemački arhitekt Wolfgang Weiss, koja godišnje troši svega 15 kWh/m², što je ekvivalentno potrošnji od jedne litre loživog ulja po m² stambene površine godišnje, odakle joj i često korišteni naziv: jednolitarska kuća. A još dalje, što se tiče ušteda u potrošnji energije, ide nulta kuća koja samostalno dostiže punu energetska pokrivenost, a u nekim slučajevima može proizvoditi i viškove energije, te se u tom slučaju naziva energanom. U Njemačkoj, prema dostupnim podacima na internetu, postoji preko 150.000 različitih pasivnih kuća, kako pojedinačnih domaćinstava, tako i kuća u nizu ili pak manjih stambenih zgrada, što ne začuđuje budući da je u Njemačkoj realiziran sustav poticanja pasivne gradnje, kako na nacionalnoj, tako i na lokalnoj razini, a koji uključuje povoljne kredite i dodatne mjere poticanja. U Austriji je tako do sada, prema istom izvoru, realizirano oko tisuću pasivnih kuća, a prva u Hrvatskoj je sagrađena u Brestovju kraj Zagreba. Koliko je autoru ovog članka poznato, ovakvih kuća kod nas nema, jer između ostalog, nažalost, u sustavu poticanja stanogradnje u Bosni i Hercegovini ne postoje direktni poticaji za izgradnju ovakvih niti sličnih objekata, kao što postoje u Njemačkoj ili Austriji, pa ne postoji ni interes za njihovu gradnju. Izgradnja pasivne kuće je u startu skuplja oko 20% od izgradnje "standardne" kuće, međutim, treba imati u vidu da takva kuća ima smanjenu potrošnju toplinske i rashladne energije, pa su kotlovi i rashladne jedinice manjeg kapaciteta, što

prijelaza topline, te dobre brtve, čime se znatno smanjuju toplinski gubici i potrebe za grijanjem. Za opskrbu svježim zrakom brine se sustav mehaničke ventilacije koji putem izmjene topline, gdje izlazni i potrošeni zrak iz unutrašnjosti na višoj temperaturi može prenijeti i do 80% svoje topline na ulazni zrak. Drugim riječima, ako je zrak u prostoriji na 20°C, a temperatura okoliša 0°C, temperatura ulaznog zraka se može podignuti i na 16°C, jer topli izlazni zrak svoju toplinu prenese na hladni ulazni. Proces je u ljetnim mjesecima obrnut, tako da izlazni zrak preuzima toplinu ulaznog zraka, održavajući ugodnu temperaturu u prostorijama bez potrebe za klimouređajem. Kako bi se dodatno smanjila energetska neovisnost pasivne kuće moguće je ugraditi sustav grijanja s dizalicom topline koji koristi činjenicu da je zemlja na određenoj dubini na konstantnoj temperaturi, neovisno o godišnjem dobu. Ukopavanjem cijevi i cirkulacijom vode kroz njih može se, ovisno o godišnjem dobu i izvedbi sustava, potpomoći sustav grijanja i priprema potrošne tople vode.

Osim toga, Sunčeva energija je besplatna, te se pored pasivnog korištenja može koristiti i aktivno: u sunčanim toplinskim kolektorima za zagrijavanje vode i u fotonaponskim ćelijama za proizvodnju električne energije. Korištenjem sunčanih toplinskih kolektora, ljeti se može pripremiti sva topla voda za potrošnju, bez potrebe za korištenjem električne energije za ove svrhe, u ovisnosti o veličini kolektora, a zimi se može potpomoći sustav grijanja.

Na kraju, evo nekoliko osnovnih pravila kojih se pridržavaju projektanti pri projektiranju pasivnih kuća, a neka od njih se mogu primijeniti i na "standardnim", već izgrađenim kućama:

- Većina dnevnih prostora treba biti locirana na jednoj strani kuće, pri čemu su prozori u tim prostorijama najveći.

- Strana kuće koja ima najviše staklenih površina trebala bi biti orijentirana prema jugu kako bi maksimalno iskoristili sunčevo zračenje, dok na sjevernoj strani prozori trebaju biti manji kako bi spriječili toplinske gubitke. Na sjevernoj strani kuće treba smjestiti kuhinje, hodnike, spavaće sobe, kupaonice i ostave.

- U zimskom periodu sunčevu energiju pored grijanja koristimo i za prirodnu rasvjetu.

- Zimski vrt na južnoj strani kuće pomaže pri iskorištavanju sunčeve energije. Toplina akumulirana u zidovima tijekom dana zrači u prostor tijekom noći.

- Vegetacija posađena na sjevernoj strani kuće osigurava zaklon od hladnih sjevernih vjetrova.

- Fasada treba biti svjetlijih boja s reflektirajućom površinom. U ljetnom periodu lišće na drveću ili sjenila blokiraju sunčevo zračenje, čime se sprečava pregrijavanje kuće.

- Ventilirajte kuću tijekom noći kad je vanjska temperatura niža. Vanjska strujanja zraka pomažu pri hlađenju kuće i dovodu svježeg zraka. Za višekratnice se može koristiti efekt uzgona zbog činjenice da se topli zrak uzdiže, a hladni zrak pada.

- Koristite rolete ili sjenila na prozorima. U zimskom periodu rolete i zavjese treba koristiti u noćnom periodu kako bi spriječili gubitke topline iz kuće. Neke rolete mogu smanjiti gubitke topline i za 10%.

- U ljetnom periodu vanjske rolete mogu smanjiti temperaturu u prostoru od 6 do 8 °C. Na taj način se potreba za hlađenjem u nekim prostorijama je smanjuje, dok u nekim slučajevima hlađenje uopće nije potrebno.

- Značajan utjecaj na uštede toplinske energije može imati i postavljanje nadstrešnice na južnoj strani, koju treba projektirati u skladu s geografskom širinom i upadnim kutevima Sunčeva svijetla, a podaci o upadnim kutevima se, u ovisnosti o položaju na kom se kuća nalazi mogu pronaći na internetu.

Korištenjem ovih pravila, kao što je već napisano, mogu se postići značajne uštede energije u vašem domu, te na taj način utjecati na vaš kućni budžet, pa zašto ne probati???

Ilica Vidović

NAJOTROVNIIJE ŽIVOTINJE SVIJETA

KRALJEVSKA KOBRA je najduža otrovnica na svijetu. Naraste do 5,6 m dužine. Jedan ugriz kraljevske kobre može ubiti čovjeka u vrlo kratkom periodu, sposobna je jednim ugrizom ubiti azijskoga slona u roku 3 sata. Posto živi isključivo u šumskim područjima, rijetko dolazi u doticaj sa čovjekom, tako da je broj ugriza ove zmije vrlo mali. Ova zmija nije najotrovnija od svih zmija na svijetu ali je krasi jedna druga sposobnost. Sposobna je ubrizgati pet puta više otrova od bilo koje druge zmije na svijetu. Najviše ih ima na području Južne i Jugoistočne Azije. Žive u pustinjama i tropskim šumama.

Ova **BOX MEDUZA**

slovi kao najotrovnija životinja na svijetu. Od 1954 godine izazvala je najmanje 5.628 smrtnih slučajeva. Svaki kupac koji dođe u kontakt sa ovom meduzom najčešće ne stigne niti doći do obale. Otrov koji ova smrtonosna meduza ubrizga u tijelo čovjeka potpuno paralizira rad srca, živčanoga sustava te dolazi do odumiranja krvnih stanica. Kupci najčešće umiru od srčanoga udara, jer otrov prvo djeluje na srce a potom na ostale dijelove tijela. Treba još naglasiti da je dodir ove meduze jako bolan i da dosta žrtava pada u nesvijest. Šanse za preživljavanjem su male osim ako se isti čas ne djeluje. Ova najsmrtonosnija životinja živi u vodama oko Azije i Australije.

ova riba ugrize bude amputiran. Ako se odmah ne reagira, nastupa smrt. Ova smrtonosna riba obitava u morima Tihoga i Indijskoga oceana.

INLAND TAIPAN je otrovnica i živi u Australiji, a smatra se najotrovnijom kopnenom zmijom na svijetu. Otrov joj je moćan neurotoksin koji izaziva respiratornu paralizu, a žrtva ugriza umire za najviše 45 minuta od gušenja. Samo jedan ugriz ove male zmijice je dovoljan da ubije 100 odraslih ljudi ili vojsku od 250.000 miševa. Njezin otrov je 200 do 400 puta jači od otrova kobre. Srećom, ova zmija je vrlo stidljiva i nije bio zabilježen niti jedna smrtni slučaj. Napada samo kada je ugrožena.

priređila Kristina Lubina

ROVOVI

Svaki se put ili cesta gradi samo s ciljem da čovjek svlada udaljenost brže i lakše. Uz putove i ceste čovjek napravi kanale (rovove) kako bi voda imala svoj put - do svoga cilja i kako bi cesta dulje živjela. Tako ceste i rovovi žive jedan kraj drugoga, mirno, dok ih čovjek ne rastavi. Prođete li bilo kojom cestom, putićem ili stazom naše Općine, možete se uvjeriti da su rovovi postali mjesta za odlaganje smeća. Pogledate li pažljivije, možete proniknuti u navike naših građana: što jedu, kakvo pivo piju, preferiraju li „tuzlaka“ ili „žuju“, kakvu konzerviranu hranu kupuju. Često naiđete na smeća pune, uredno vezane plastične vrećice. Razmišljam: onaj tko je to bacio je zapravo „umalo pa o.k.“. Vidim marljivu osobu koja oko ili po kući skuplja smeće, pobogu pa i treba da bude čisto. Jedna, druga vrećica i sve blista. Zadovoljna sobom, ima riješiti još samo jedan problem. Što sa smećem? I tu nastaje lom. Ovdje se

počinje praviti temeljna razlika između svijesti (savjesti) i morala s jedne i tužne, na brzinu donesene odluke, s druge strane. Ova priča mora teći na sljedeći način: smeće u auto, sačekati noć, auto nedozvoljeno brzo juri pored rova, otvoren prozor za širinu vrećice, večernji vjetrić u kosi, kratak let „sitnog grijeha“ i kraj. Posao obavljen. Tragovi ne postoje, nikoga nije bilo da to vidi, i drugi bacaju pa nikom ništa, jedna vrećica više-manje, voda će sve odnijeti....Koliko isprika sebi možemo uputiti i ubijediti se da to nije ništa? Nek' oni prvo obezbijede kontejnere, neka kazne one što godinama prave planine smeća pa ću i ja svoje smeće spaliti ili ostaviti na odlagalište, što nam vrijedi čist rov ako sve drugo nije kako treba. Koliko smo silni optuživati druge i biti slijepi na svoj „sitni grijeh“?

Fotografije u prilogu su napravljene na cesti pokraj Tehničkog pregleda. Bez ijedne riječi, samo slikom, (kao čituljom) u narednim brojevima ovog Biltena pojavit će se osakaćeni rovovi cesta od Svilaja do Pruda.

Niaz Šabić

KALENDAR ZNAČAJNIH DATUMA

- 01.03. SVJETSKI DAN CIVILNE ZAŠTITE
- 14.03. MEĐUNARODNI DAN RIJEKA
- 21.03. SVJETSKI DAN ŠUMA
- 22.03. SVJETSKI DAN VODA
- 07.04. SVJETSKI DAN ZDRAVLJA
- 22.04. DAN PLANETE ZEMLJE
- 22.04. SVJETSKI DAN ZAŠTITE ŽIVOTINJA
- 25.04. DAN DRVETA
- 26.04. DAN ČERNOBILSKE KATASTROFE